

DAFTAR PUSTAKA

Arsip dan Dokumen Resmi

ANRI, *Inventaris Arsip Tekstual Boven Digoel (1927-1942 & 1954)*, RA.2, No. 100.

ANRI, *Inventaris Arsip Tekstual Boven Digoel (1927-1942 & 1954)*, RA.2, No. 101.

Indische Staatsblad 1903 Nomor 329.

Koloniaal Verslag over 1923-1924.

Koloniaal Verslag van 1902—Nederlandsch (Oost-) Indie.

Memorie van Overgave van den Aftredende Resident Besoeki, J. Bosman, 1913.

Koleksi Nationaal Archief Den Haag No. Inventaris 2.10.39.117. Diakses melalui

https://www.nationaalarchief.nl/onderzoeken/archief/2.10.39/invnr/117/file/NL-HaNA_2.10.39_117_0001.

Memorie van Overgave van den aftreden den Resident van Besoeki, B. Schagen van

Soelen, 1918. Nationaal Archief Den Haag No. Inventaris 2.10.39.118.

Diakses melalui

https://www.nationaalarchief.nl/onderzoeken/archief/2.10.39/invnr/118/file/NL-HaNA_2.10.39_118_0001.

Memorie van overgave van den aftreden den Resident van Besoeki, J.Ph. Fesevur,

1922. Nationaal Archief Den Haag No. Inventaris 2.10.39.120. Diakses

melalui

https://www.nationaalarchief.nl/onderzoeken/archief/2.10.39/invnr/120/file/NL-HaNA_2.10.39_120_0001.

Memorie van overgave van den aftreden den Resident van Besoeki, H.A. Voet,

1925. Nationaal Archief Den Haag No. Inventaris 2.10.39.121. Diakses

melalui

[https://www.nationaalarchief.nl/onderzoeken/archief/2.10.39/invnr/121/fil
e/NL-HaNA_2.10.39_121_0001](https://www.nationaalarchief.nl/onderzoeken/archief/2.10.39/invnr/121/fil
e/NL-HaNA_2.10.39_121_0001).

Nederlandsch Staatsblad 1903 Nomor 219

*Politieke Nota over de Partij Kommunist Indonesia Juli 1925-Desember 1926:
Geheim Rapport.*

Politieke Nota over de Partij Kommunist Indonesia: Rapport.

*Regeeringsalmanak voor Nederlandsch-Indie, Tweede Gedeelte: Kalender en
Personalia, 1898.* (Weltevreden: Landrukkerij).

Regeerings-Almanak voor Nederlandsch-Indie 1920 (eerste gedeelte).
(Weltevreden: Landsrukkerij).

Regeerings-Almanak voor Nederlandsch-Indie 1922 (tweede gedeelte).
(Weltevreden: Landsrukkerij).

Staatsblad 1819 Nomor 16.

Statsblad 1907 Nomor 177.

Staatsblad 1883 Nomor 287.

Koran dan Majalah

“Akan Mogok”, *Oetoesan Hindia* 10 Mei 1920.

“Arrestatie van Communisten”, *Batavia Nieuwsblad* 10 Desember 1926.

“Banjoewangi: Regentschapsraad”, *De Indische Courant*, 19 Oktober 1928.

“Banjoewangi dapat tambah teman bekerdja 70 orang politie. Terima kasih!”, *Njala*
11 Februari 1926.

“Besoeiki”, *De Indische Courant*, 22 November 1926.

“Belemmeringen der Communisten”, *Nieuwsbladen op Java*, 9 Januari 1926.

- “Bekend communist overleden”, *De Indische Courant*, 21 April 1932.
- “Brutale inbraak”, *De Indische Courant*, 27 November 1925.
- “Communist gearresteerd”, *De Indische Courant*, 22 September 1927.
- “Communistische Agitatie: Verzet tegen de politie”, *De Indische Courant*, 3 Mei 1926.
- “Communisme in den Oosthoek”, *De Locomotief*, 2 September 1926.
- “Communistische Agitatie”, *Algemeen Handelsblad voor Nederlandsch-Indie*, 8 Mei 1926.
- “Communist Contra Politie”, *Tjahaja Timoer*, 12 Mei 1926.
- “Coprah en Dedekvervoer”, *De Indische Courant*, 28 Maret 1934.
- “Dari Digoel: Marhoem Mas Marco Kartodikromo”, *Aksi*, 21 Mei 1932.
- “De Communistische Onlusten”, *De Indische Courant*, 19 November 1926.
- “De Ecte Javanen: De Blambangers van Java’s Oosthoek”, *De Locomotief*, 5 September 1929.
- “De OSVIA te Madioen”, *De Indier*, 20 Juni 1917.
- “De Sarekat Rajat in Djember: Een goede vondat”, *De Indische Courant*, 10 Mei 1926.
- “De Sarekat Rakjat”, *Nieuwe Rotterdamsche Courant*, 17 September 1924.
- “De Haven van Banjoewangi”, *De Indische Courant*, 14 Maret 1924.
- “De Geinterneerden”, *De Indische Courant*, 2 Maret 1928.
- “De PKI en SR”, *Nieuwsbladen op Java*, 31 Oktober 1925.
- “De Regentsvacature te Banjoewangi”, *Bataviaasch Nieuwsblad*, 15 November 1918.

- “De Rijstooft in Banjoewangi mislukt”, *Bataviaasch Nieuwsblad*, 29 Agustus 1925.
- “De Muizen-plaag”, *De Indische Courant*, 26 September 1925.
- “De Beweging”, *Nieuwsbladen op Java*, 9 Januari 1926.
- “De SI te Banjoewangi: Klachten van de Bevolking”, *De Indische Courant*, 5 Oktober 1925.
- “De uiterste Oosthoek”, *De Indische Courant*, 4 Desember 1929.
- “Ds Blambangers van Java’s Oosthoek: Aard En Wezen De “Wong Djawa Betoel”.
De Locomotief, 5 September 1929.
- “Embarkement pelgrims van het s.s. “ROTTI” op de rede Banjoewangi”, Februari 1924. Diakses melalui <https://mmr.adlibhosting.com/ais6V50/Details/collect/58151>.
- “Een Inlandsch Periodiek”, *Bataviaasch Nieuwsblad*, 21 Maret 1921.
- “Extremistische propaganda”, *De Indische Courant*, 18 Oktober 1925.
- “Geinterneerden”, *De Locomotief*, 23 Agustus 1927.
- “Geinterneerd”, *De Indische Courant*, 8 September 1927.
- “Goeroe-Goeroe Igama Communist”, *Djawa Tengah*, 13 Januari 1926.
- “Het relletje te Bedewang”, *De Locomotief*, 28 Agustus 1926.
- “Interneeringen”, *Bataviaasch Nieuwsblad*, 29 November 1929.
- “Interneering”, *De Indische Courant*, 19 Juli 1929.
- “Indonesische Berichten”, *De Tribune*, 20 November 1925.
- “In Greater Holland: Increasing Trade with Australia”, *La Gazette de Hollande*, 4 Februari, 1914.
- “Indie in 1910”, *Sumatra Bode*, 8 Februari 1911.

“Java en Madoera Extremisme in Oost-Java”, *Nieuwe Rotterdamsche Courant*, 5 Oktober 1926.

“Java Rijst”, *De Locomotief*, 5 Mei 1928.

“Kawan kawan kita, awaslah!”, *Njala*, 11 Februari 1926.

“Kabar Rogodjampi”, *Njala*, 26 Maret 1926.

“Kabar Pemogokan”, *Boeroeh Bergerak*, 3 November 1920.

“Kerewelan di Banjoewangi”, *Tjahaja Timoer*, 21 Mei 1926.

“Keriboetan di Banjoewangi”, *Bintang Islam*, 10 Mei 1926.

“Kommunisme di Oosthoek”, *Pemberita*, 7 September 1926.

“Mooi politiewerk”, *De Avondpost*, 28 Oktober 1927.

“Mr. Singgih”, *Tjahaja Timoer*, 14 Juni 1926.

“Naar Boven-Digoel”, *De Indische Courant*, 7 Mei 1928.

“Naar Boven Digoel”, *Soerabaja Handelsblad*, 3 Desember 1929.

“Ned.-Indie: Verzet” *De Gooi-en Eemlander*, 17 Juni 1926.

“Onderwijs-verbod”, *De Locomotief*, 17 Desember 1925.

“Opstootje te Banjoewangi”, *Het Vaderland*, 27 Agustus 1913.

“Overleden”, *De Locomotief*, 12 Oktober 1911.

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche Pers, No.47, 1924.

Overzicht van de Inlandsche Pers, No. 35, 1920.

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche Pers, No.28, 1924.

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche Pers, No.31, 1925.

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche Pers, No.43, 1925.

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche Pers, 1925.

- Overzicht van de Inlandsche en Maleisch Chineesche Pers*, 1926.
- Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche Pers*, No. 3, 1925.
- Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche Pers*, No. 21, 1925.
- Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche Pers*, No. 27, 1925.
- Overzicht van de Inlandsche en Maleisch Chineesche Pers*, No. 51, 1924.
- Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche Pers*, No. 36, 1925.
- Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche Pers*, No. 17, 1925.
- Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche Pers*, No. 34, 1926.
- “Padjek Boemipoetra”, *Tjahaja Timoer*, 12 Mei 1926.
- “Pendjoealan Oemoem”, *Sin Tit Po*, 11 Maret 1935.
- “Perdjalanen propaganda dari Mr. Singgih”, *Tjahaja Timoer*, 19 Juni 1926.
- “Peringatan dari Pemerintah”, *Tjahaja Timoer*, 16 Juli 1926.
- “Persoverzicht uit de Maleische Bladen”. *Het Nieuws van den Dag voor Nederlandsch Indie*, 26 Februari 1916.
- “PKI en Sarekat Islam”, *Nieuwsbladen op Java*, 5 Desember 1925.
- “Rajat soeroeh makan pisang sadja, he...?”, *Njala*, 11 Februari 1926.
- “Reactie takoet Communisme”, *Njala*, 23 Maret 1926.
- “Revolutionnaire onderwijzer”, *De Indische Courant* 14 Desember 1925.
- “Rijst”, *Arnhemsche Courant*, 12 Oktober 1911.
- “Sarekat Rajat in Djember: Een goede vondat”, *De Indische Courant*, 12 Mei 1926.
- “Slechte Tijden: Regeeringschulp”, *De Indische Courant*, 16 Oktober 1925.
- “Tactlooze en onbillijke actie”, *Het Nieuws van den dag voor Nederlandsch-Indie*, 8 Februari 1924.

“Transmigratie”, *Bataviaasch Nieuwsblad*, 1 Februari 1926.

“Uit Boven Digoel terug”, *De Locomotief*, 25 Oktober 1932.

“Verdwenen Communist”, *De Koerier*, 19 September 1927.

“Verwerking van Zijden Garens in Loerik-Weverijen”. *De Locomotief*, 21 November 1932.

Buku, Jurnal dan Karya Ilmiah Lainnya

Abdul Wahid. (2021). *Politik Perpajakan Kolonial di Indonesia: Antara Eksploitasi dan Resistensi*. (Yogyakarta: Gadjah Mada University Press).

A. Daliman. (2012). *Sejarah Indonesia Abad XIX-Awal Abad XX: Sistem Politik Kolonial dan Administrasi Pemerintahan Hindia Belanda*. (Yogyakarta: Ombak).

Akadun. (2010). “Perkembangan Pemerintahan dan Otonomi Daerah pada Era Pemerintahan Hindia Belanda”. *Jurnal Civicus*, 10(1), 1-7, <https://doi.org/10.17509/civicus.v10i1.26104>.

Alkema, B. (1917). *Ons Insulinde: Hoe We't Verkregen en wat het Door Ons Werd*. (Deventer: Charles Dixon).

Anonim. (1914). *Rapport der Commissie van Enquete in Zake Werkvolkkwestie te Banjoewangi*. (Tanpa Tempat: Tanpa Penerbit).

Anonim. (1919). *Sarekat Islam Congres (2e Nationaal Congres) 20-27 October 1917 te Batavia*. (Batavia: Landsdrukkerij).

Anonim. (1919). *Sarekat Islam Congres (3e Nationaal Congres) 29 Sept-6 Oct 1918 te Soerabaja*. (Batavia: Landsdrukkerij).

Anonim. (1923). *Rijst: Enige Bijzonderheden Over Cultuur, Bewerking, Verbuik, Invoer, Uitvoer, en Handel, Meet een Marktoverzicht Over de Jaren 1911-1922*. (Weltevreden: Landsdrukkerij).

- Anonim. (1927). *Verordeningen en Reglementen van den Gewestelijken Raad van Besoeki (Chronologisch)*. (Malang: N.V. Jahns Drukkerij).
- Anonim. (1964). *Aliarcham: Sedikit Tentang Riwayat dan Perjuangannya*. (Jakarta: Akademi Ilmu Sosial “Aliarcham”).
- ANRI. (1978). *Memori Serah Terima Jabatan 1921-1930: Jawa Timur dan Tanah Jajahan*. (Jakarta: Arsip Nasional Republik Indonesia).
- Arif Subekti. (2017). Ekspansi Kompeni Hingga Sanad Kiai-Santri: Sejarah Islamisasi Ujung Timur Pulau Jawa Abad XVII-XX. *Jurnal Shahih*, 2(1), <https://doi.org/10.22515/shahih.v2i1.686>.
- Arif Subekti. (2016). Mendengarkan Ingatan: Sejarah dan Memori Orang Banyuwangi (Tahun 1926 dan 1965), dalam “*Perkembangan Mutakhir Historiografi Indonesia: Orientasi Tema dan Perspektif*”, (Yogyakarta: Departemen Sejarah FIB UGM).
- Bahagio Raharjo. “Sekolah-Sekolah Pemerintah dan Swasta di Banyuwangi, 1850-1942.” *Tesis*. (Yogyakarta: Universitas Gadjah Mada, 2021)
- Bambang Purwanto. (2001). “Memahami Kembali Nasionalisme Indonesia”. *Jurnal Ilmu Sosial dan Ilmu Politik*, 4(3), pp. 243-264 <https://doi.org/10.22146/jsp.11111>.
- Bleeker, P. “Fragmenten eener Reis over Java: Reis door Oostelijk Java”. *Tijdschrift voor Nederlandsch Indie*, 2(2), 1847.
- Bloembergen, Marieke. (2011). *Polisi Zaman Hindia Belanda: Dari Kepedulian dan Ketakutan*. (Jakarta: Kompas Gramedia).
- Boersma, R. (1912). *Besoeki: Een Gewest in Opkomst*. (Amsterdam: Scheltema).
- Brakel, D. (1910). *Decentralisatie: Alle Voorschriften Betreffende de Decentralisatie*. (Bandung: A.C. NIX &Co).
- Commisie van Enquete in Zake Werkvolkkwestie te Banjoewangi & Nederlandsche-Indie Landbouw Syndicat. (1914). *Rapport Der Commissie*

van Enquete in Zake Werkvolkkwestie te Banjoewangi. (Banyuwangi: Tanpa Penerbit).

Departemen van Landbouw, Nijverheid en Handel. (1926). *Landbouwatlas van Java en Madoera: Agricultural Atlas of Java and Madura.* (Weltevreden: The Central Bureau of Statistics).

Departemen van Economische Zaken. (1934). *Volkstelling 1930 Deel III Inheemsche Bevolking van Oost-Java.* (Batavia: Landsdrukkerij).

De Stoppelaar, J.W. (1927). *Balambangansch Adatrecht.* (Wageningen: H. Veenman & Zonen)

Dipa Nusantara Aidit. (1952). *Sejarah Gerakan Buruh Indonesia: Dari Tahun 1905 Sampai Tahun 1926.* (Jakarta: Jajasan “Pembaruan”).

Dipa Nusantara Aidit. (1955). *Lahirnja PKI dan Perkembanganja.* (Jakarta: Djajasan Pembaruan).

Eep, F. (1849). “Banjoewangi: Geographie en Geognosie”. *Tijdschrijf voor Nederlandsch Indie Tweede Deel*, 11(2).

Foucault, Michel. (1978). *Dicipline & Punish: The Birth of the Prison.* (New York: Random House Inc).

Gewestelijk van Besoeki. (1927). *Verordeningen en Reglementen van den Gewestelijken Raad van Besoeki.* (Malang: N.V. Jahn’s Drukkerij).

Gunseikanbu. (1944). *Orang Indonesia Jang Terkemoeka di Djawa.* (Tanpa Tempat: Gunseikanbu).

Hardeman, W.G. (1909). *Samentrekking van de Afdelingverslagen over de Uitkomsteten der Onderzoekingen naar De Economie van de Desa in de Residentie Besoeki.* (Weltevreden: Boekhandel Visser & C.).

Hanif Risa Mustafa. (2015). *Konflik Elit dan Kekerasan Arus Bawah: Pergolakan Politik 1965 di Banyuwangi.* *Tesis.* (Yogyakarta: Universitas Gadjah Mada).

- Hindley, Donald. (1966). *The Communist Party of Indonesia*. (Berkeley and Los Angeles: University of California Press).
- Hongxuan, Lin. (2018). "Sickle as Crescent: Islam and Communism in the Netherlands East Indies, 1915-1927". *Studi Islamika*, 25(2), pp-309-350
<https://doi.org/10.15408/sdi.v25i2.5675>.
- Ibnu Mufti & Mochtar Said. (2016). *Mr. S. Budhyarto Martoatmodjo: Pejuang Tiga Zaman*. (Yogyakarta: Thafa Media).
- Ingleson, John. (1986). *In Search of Justice Workers and Unions in Colonial Java 1908-1926*. (Oxford: Oxford University Press).
- Korver, A.P.E. (1985). *Sarekat Islam: Gerakan Ratu Adil?*. (Jakarta: Grafiti Press).
- Kuntowijoyo. (2003). *Metodologi Sejarah*. (Yogyakarta: Tiara Wacana).
- Kuntowijoyo. (2013). *Pengantar Ilmu Sejarah*. (Yogyakarta: Tiara Wacana).
- Laceulle, F.A.E. (1929). *Eindverslag over het Desa-Autonomie-Onderzoek op Java en Madoera*. (Weltevreden: Landsdrukkerij).
- Ledeboer, F. & A.E. Berkhout. (1914). *Een Nieuw Geval van Onvruchtbaarheid bij Suikerrietgronden*. (Surabaya: N.V. Boekhandel en Drukkerij v/h H. van Ingen).
- Lekkerkerker, C. (1938). *Land En Volk van Java-Eerste Deel*. (Groninge-Batavia: J. B. Wolters Uitgevers-Maatschappij).
- Lembaga Sedjarah PKI. (1961). *Pemberontakan Nasional Pertama Di Indonesia (1926)*. (Jakarta: Jajasan Pembaruan).
- Mardanas Safwan & Sutrisno Kutoyo (ed). (1977/1978). *Sejarah Kebangkitan Nasional Daerah Jawa Tengah*. (Jakarta: Departemen Pendidikan dan Kebudayaan).

- Manse, Maarten. (2022). "Two Sides of the Same Coin: Direct Taxation and Negotiated Governance in Colonial Indonesia". *Journal of Social History*, 56(2), pp. 411-438, <https://muse.jhu.edu/article/877609>.
- Mario Diani. (1992). "The Concept of Social Movement". *The Sociological Review*, 40(1), pp. 1-26 <https://doi.org/10.1111/j.1467-954X.1992.tb02943.x>.
- Mestika Zed. (2004). *Pemberontakan Komunis Silungkang 1927: Studi Gerakan Sosial di Sumatera Barat*. (Yogyakarta: Syarikat).
- Mc Vey, Ruth. (2017). *Kemunculan Komunisme di Indonesia*. (Jakarta: Komunitas Bambu).
- Mrazek, Rudolf. (2022). *Keseharian Orang Buangan Di Kamp Kolonial*. (Depok: Komunitas Bambu).
- Mrazek, Rudolf. (1994). *Sjahir: Politics and Exile in Indonesia*. (Ithaca: Cornell Southeast Asia Program).
- Muhammad Faishal Aminuddin. (2004). *Mentalitas Interniran di Boven Digul 1927-1937*. *Skripsi*. (Surabaya: Universitas Airlangga).
- Muller, J.H. (1932). *De Industrie van Plantaardige Olien in Nederlandsch-Indie*. (Amsterdam: Koninklijke Vereeniging Koloniaal Instituut).
- Nas P. Pratiwo. (2002). "Java and De Groote Postweg, La Grande Route, The Great Mail Road, Jalan Raya Pos". *Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde*, 158(4), pp. 707-725. <https://doi.org/10.1163/22134379-90003763>.
- Nawiyanto. (2000). "Agricultural Development in a Frontier Region of Java: Besuki, 1870-the early 1990s". *Master Thesis*. (Canberra: Australian National University).
- Nawiyanto. (2007). *Environmental Change in A Frontier Region of Java: Besuki, 1870-1970*. *Disertasi*. (Canberra: Australian National University). Retrieved from <http://hdl.handle.net/1885/147068>.

- Nawiyanto. (2018). *Terbentuknya Ekonomi Perkebunan Di Kawasan Jember*. (Yogyakarta: LaksBang PRESSindo).
- Petrik Matanasi. (2009). *Pemberontak Tak (Selalu) Salah: Seratus Pembangkangan di Nusantara*. (Yogyakarta: IBOEKOE).
- Purnama Suwardi. (2003). *Koloni Pengucilan Boven Digoel*. (Jakarta: CV. Agung Hikmahnya).
- Raap, Olivier Johannes. (2015). *Kota di Djawa Tempo Doeloe*. (Jakarta: Kepustakaan Populer Gramedia).
- Ranneft, J.W. Meijer. & W. Huender. (1926). *Onderzoek naar den Belastingdruk op de Inlandsche Bevolking*. (Weltevreden: Landsdrukkerij).
- Reitsma, S. A. (1925). *Gedenkboek Boekoe Peringatan van Staatsspoor En Tramwegen In Nederlands-Indie 1875-1925*. (Weltevreden: Topografische Inricting).
- Ricklefs, M.C. (2005). *Sejarah Indonesia Modern 1200-2004*. (Jakarta: Serambi Ilmu Semesta).
- Sartono Kartodirdjo. (1975). *Sarekat Islam Lokal*. (Jakarta: Arsip Nasional Republik Indonesia).
- Sartono Kartodirdjo. (1981). *Laporan-Laporan tentang Gerakan Protes di Jawa pada Abad XX*. (Jakarta: Arsip Nasional Republik Indonesia).
- Sartono Kartodirdjo. (1984). *Pemberontakan Petani Banten 1888*. (Jakarta: Pustaka Jaya).
- Sartono Kartodirdjo. (1992). *Pendekatan Ilmu Sosial Dalam Metodologi Sejarah*. (Jakarta: Gramedia Pustaka Utama).
- Sartono Kartodirdjo. "Agrarian Radicalism in Java: Its Setting and Development". In Claire Holt (ed). (2007). *Culture and Politics in Indonesia*. (Jakarta: Equinox Publishing).

- Sartono Kartodirdjo. (2014). *Pemikiran dan Perkembangan Historiografi Indonesia: Suatu Alternatif*. (Yogyakarta: Ombak).
- Sartono Kartodirdjo, Kuntowijoyo, Bambang Purwanto, dkk. (2016). *Sejarah Sosial: Konseptualisasi, Model dan Tantangannya*. (Yogyakarta: Ombak).
- Sartono Kartodirdjo. (1992). *Pengantar Sejarah Indonesia Baru: Sejarah Pergerakan Nasional dari Kolonialisme sampai Nasionalisme Jilid 2*. (Jakarta: Gramedia Pustaka Utama).
- Shiraishi, Takashi. (1997). *Zaman Bergerak: Radikalisme Rakyat di Jawa 1912-1926*. (Jakarta: Pustaka Utama Grafiti).
- Shiraishi, Takashi. (2023). *Dunia Hantu Digul: Pemolisian Sebagai Strategi Politik di Indonesia Masa Kolonial, 1926-1941*. (Yogyakarta: Insist Press).
- Sindhunata. (2024). *Ratu Adil: Ramalan Jayabaya dan Sejarah Perlawanan Wong Cilik*. (Jakarta: Gramedia Pustaka Utama).
- Soetandyo Wignjosoebroto. (2005). *Desentralisasi dalam Tata Pemerintahan Kolonial Hindia-Belanda: Kebijakan dan Upaya Sepanjang Babak Akhir Kekuasaan Kolonial di Indonesia (1900-1940)*. (Malang: Bayumedia).
- Sukarno. (1947). *Sarinah: Kewajiban Wanita dalam Perjuangan Republik Indonesia*. (Yogyakarta: The Soekarno Foundation).
- Slamet Muljana. (2008). *Kesadaran Nasional: Dari Kolonialisme sampai Kemerdekaan*. (Yogyakarta: LkiS).
- Sri Adi Oetomo. (1996). *Selayang Pandang Perang Kemerdekaan di Bumi Blambangan*. (Jakarta: PT. Garoeda Buana Indah).
- Sri Adi Oetomo, Ari Soebrata, & R. Ari Buchari Setiaputra. (1991). *Sejarah Perjuangan Daerah Blambangan*. Banyuwangi: Dewan Harian Cabang (DHC) Angkatan 45).
- Sri Margana. "Outsiders and Stigma: Reconstruction of Local Identity in Banyuwangi" dalam Susan Legene, Bambang Purwanto & Henk Schulte

- Nordholt (ed). (2015). *“Sites, Bodies and Stories: Imagining Indonesian History”*. (Singapura: NUS Press).
- Susanto T. Handoko. (2016). Boven Digoel dalam Panggung Sejarah Indonesia: Dari Pergerakan Nasional Hingga Otonomi Khusus Papua. *Jurnal Sejarah Citra Lekha*, 1(2), pp. 81-92, <https://doi.org/10.14710/jscl.v1i2.12084>.
- Swart LL.D, A.G.N. (1911). *Rubber Companies in the Netherland East Indies*. (Amsterdam: J.H. De Bussy).
- Tarrow, Sidney. (2011). *Power in Movement Social Movements and Contentious Politics (third edition)*. (New York: Cambridge University Press).
- Tarrow, Sidney. (1993). “Cycles of Collective Action: Between Moments of Madness and the Repertoire of Contention”. *Social Science History*, 17(2), pp. 281-307 <https://doi.org/10.2307/1171283>.
- Tilly, Charles. (1993/1994). “Social Movements as Historically Specific Clusters of Political Performances”. *Berkeley Journal of Sociology*, 38, pp. 1-30 <http://www.jstor.org/stable/41035464>.
- Toynbee, Arnold J. (1946). *A Study of History*. (Londok: Oxford University Press).
- Van Hemert, J.G. (1916). *Rapport in Zake de Werkvolkkwestie in Banjoewangi*. (Weltevreden; N.V. Boekhandel Visser & Co.).
- Van Niel, Robert. (2009). *Munculnya Elit Modern Indonesia*. (Jakarta: Pustaka Jaya).
- Veth, P.J. (1914). *International Rubbercongres met Tentoonstelling: Beknopte Verhandeling over de Oeconomische Voorwaarden Warronder de Rubbercultuur op Java Gedreven Wordt*. (Jawa & Bandung: N.V. Mij. Vorkink).
- Wertheim, W.F. *Indonesia Society in Transition: A Study of Social Change*. (Netherland: W. van Hoeve, 1964).

Wertheim, W.F. *Evolution and Revolution: The Rising Waves of Emancipation*.
(Harmondsworth: Penguin Books, 1974).

Williams, Michael C. (2003). *Arit dan Bulan Sabit: Pemberontakan Komunis 1926 di Banten*. (Yogyakarta: Syarikat).

Wiwin Indiarti. (2018). Simpang Jalan Kebudayaan: Identitas, Hibriditas, dan Komodifikasi Budaya di Banyuwangi. *Makalah Talkshow* “Peran Seni Budaya dalam Pendidikan; UKM Teater Pinggir Kali. Institut Agama Islam Ibrahimy Genteng Banyuwangi. Diakses dari <http://repository.unibabwi.ac.id/id/eprint/405>.

Xie, Kankan. (2018). “Estranged Comrades: Global Networks of Indonesian Communism, 1926-1932”. *Disertasi*. (Berkeley: University of California). <https://escholarship.org/uc/item/79314435>.